

СЛОВО

Без мови немає нації!

Протівими

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

26 (715), 4–10 липня 2013

Фото Олександра Литвиненка

6 та 7 липня 2013 року "Країна Мрій" святкуватиме десятий день народження. І гостинно запрошує всіх охочих: на Співочому полі вируватиме найбільший етнічний фестиваль України. На сценах — справжнє розмаїття етнічної музики, а також традиційні та нові заходи, серед яких фестивальна ініціатива "В радісному і розумному тілі здоров'я". Словом, насичена програма подарує вам незабутні враження!

Де ти, державо українського слова?

Україна як національна держава сама себе не чує, сама себе не знає, а за такого стану ніхто за кордоном не буде надихатись любов'ю до перекладання й поширення її літератури.

Дмитро ПАВЛИЧКО

На Третньому міжнародному конгресі перекладачів польської літератури в Кракові (20.VI—22.VI цього року), де 350 учасників представляли 50 країн з усього світу, я почув тривожний голос видавців Польщі. Сказали: за останній рік в їхній країні видано 2000 книжок, із того 800 — це переклади з англійської мови. А скільки польських книжок за той же час видано англійською мовою у США та Англії? Спиталися й відповіли: "Аніскільки!"

Вони правду сказали, а я подумав, чи має Україна подібну статистику, яка свідчить про принизливу кількісну невідповідність між перекладами українською мовою англомовних і взагалі іншомовних книжок і перекладами українських авторів англійською та іншими мовами. Не знаю такої статистики, але знаю, за інформацією ще з Другого міжнародного конгресу перекладачів польської літератури, який відбувся чотири роки тому, що Україна займає перше місце в світі за кількістю перекладених польських книжок. Знаю, що коли в Україні виходить десять—п'ятнадцять перекладних книжок із польської літератури, в Польщі видається перекладена з української мови одна книжка. У чому справа? А в тому, що в Польщі діє "Інститут польської книжки", державна установа, фінансована й керована Міністерством культури, яка знаходить по всьому світі перекладачів-полоністів (частина з них — це іноземці, випускники польських вищих навчальних закладів), планує для них та оплачує їхню трансляторську роботу. "Інститут польської книжки" — своє-

рідне міністерство експорту найважливіших літературних надбань Польщі. Це євро і долари з бюджету держави, що обертаються в світову літературну славу польського слова і народу.

Нема в нас подібної установи й, мабуть, не скоро буде. У зовнішній політиці України відсутня турбота про експорт української літератури, знань про українську національно-визвольну історію, про нашу духовність і культуру, про загальнолюдські, але тільки нам знані досягнення українських філософів, письменників, учених і творців мистецтва. За такий експорт у сучасному світі потрібно платити. Та в нашому державному бюджеті нема статті видатку на переклади й видання українськомовної книжки за кордоном. Ми експортуємо пшеницю й сталь, тваринячі шкіри і деревину, залізну руду й хімічні товари, електроенергію і т. ін., але послідовно й принципово зневажаємо експорт своєї національної духовної енергії, яку презентує наша літературна творчість.

Та ось у Польщі, літературу якої перекладають на всіх континентах, досить добре знають у європейських країнах, звучить тривожна для полоністів-глумачів і для мене правда про наростаючу, загрозливу для польшизни глобалізаційну роль англійської мови в сучасному світі. Польські видавці визнають, що людство мусить мати якусь одну мову, щоб порозуміння між людьми з різних країн могло відбуватися в живому мовленні з метою налагодження вільного, мудрого, мирного, комфортного життя всіх народів на планеті. Польські видавці припускають, що такою мовою стає, чи вже майже стала англійська мова. Про

китайську вони згадали, але ієрогліфи тої мови навряд чи зможуть замінити звукові, неповторні структури європейських мов.

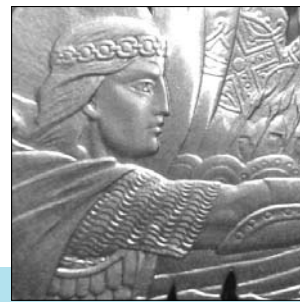
Подумаймо, польськомовна література, яка почалася з творчості Яна Кохановського та Миколая Рея (XVI ст.), співіснувала на початках із латиною, традиційно вживаною в юриспруденції, релігійному й літературному житті поляків, але, зрештою, вона перемогла латину, а поляки сформувалися як нація на основі своєї народної, рідної мови. Польські видавці порівняли сучасну, широковживану в світі англійську мову з латиною тих часів, коли народи Європи вже ставали націями. Що ж, може, треба подумати й про латину, ніби мертву, але насправді живу в науковій свідомості сучасного людства.

Само собою напрошується питання, чи справді людство на початку XXI ст. опинилося на порозі епохи, коли якась одна національна мова зможе стати настільки запотребованою для всіх народів, що всі вони захочуть її вивчати, знати, ставити на перше місце в своїх освітніх програмах, наражаючи рідну мову на зникання й повільну смерть.

Класики марксизму-ленінізму пророкували прирештя однієї мови для всього людства. А що з того пророкування вийшло, знають підкорені російським царизмом і режимом комуністичних кремлівських вождів народи, які два десятиліття тому розвалили імперію Романових і Леніна-Сталіна, виступаючи насамперед проти русифікаційної політики білої і червоної Москви. Згадаймо, в Росії після приходу до влади більшовиків було офіційно зареєстровано дев'яносто три національні мови.

Закінчення на стор. 7

КНЯЗЯ ОСКОЛЬДА КАНОНІЗОВАНО

3

МОРАЛЬНИЙ ІМПЕРАТИВ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ

4-5

ПРОСВІТЯНИ ВОЛИНИ

10-11

ПІВНІ ТОЧКИ В МУЗЕЇ

13

ПЕТРО ПЕРЕБИЙНІС ПРО МЕЧ ДУХОВНИЙ

15

У Європу — через стіл?

У столичній агенції УНІАН відбулася презентація Ініціативної групи Національного круглого столу “Порозуміння заради європейського майбутнього”. Його ініціюють громадські діячі, історики, політологи, журналісти. Безпосередня мета НКС — дати серйозний поштовх владі, опозиції, загалом суспільству до того, щоб Україна змогла підписати в листопаді у Вільнюсі Угоду про асоціацію з Європейським Союзом.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

У презентації в УНІАН узяли участь відомий громадський діяч В'ячеслав Брюховецький, обраний головою наглядової ради робочої групи, сформованої Ініціативною групою, політик і громадський діяч Сергій Бондарчук — координатор групи, політолог — Віктор Небоженко, Остап Кривдик, Костянтин Матвієнко, засновник і редактор Інтернет-газети “Історична правда” Вахтанг Кіпіані, інші громадські активісти.

Ініціаторами Національного круглого столу також є професор Українського католицького університету, доктор історичних наук Ярослав Грицак, правник, професор Віктор Мусіяка, генеральний секретар Світового конгресу українців Стефан Романів (Австралія).

Цей постійно діючий Національний круглий стіл має на працьовити План дій для всіх політичних суб'єктів, щоб виконати зобов'язання, взяті Україною для підписання Угоди. Умови підписання Євросоюзу озвучив. Термін їхнього виконання — до початку осені, але він реальний, адже йдеться про давно назрілі кроки. Зокрема довибори у Верховну Раду, яка досі не в повному складі — нема депутатів від 5-ти округів, проведення виборів у Києві, початок реформування судової системи.

Але з часу озвучення цих мінімальних умов Євросоюзу минуло не один місяць, а ситуація невтішна. Недавній міжнародний моніторинг констатував: поки що умови для укладання Угоди виконано ледве на третину. А як же решта, зокрема ухвалення нашим парламентом пакету євроінтеграційних законів? При тому, що вищі посадовці держави недавно запевнили європейську спільноту: мовляв, усе гаразд, робота триває, до листопада Україна повністю підготується до підписання Угоди. Чи доречні такі бадьорі реляції? Про це з тривогою говорили учасники презентації. Причому претензії можна пред'явити і владі, і опозиції. Щодо влади, як зазначив Небоженко, то там замінити “багатокторність” члени Кучми на якусь вульгарну хаотичність у зовнішній політиці, причому утаємничену від суспільства. Але й опозиція не демонструє чіткого й однозначного відстоювання європейського вектора. Складається враження, що політикум переймається європейським шляхом України набагато менше, ніж пересічні грома-

дяни країни, які хочуть жити по-європейському.

Є реальна загроза зриву підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Або інший варіант: підпишуть щось настільки абстрактне, що ми ще не один десяток років мріятимемо про “європейський вибір”, а на тому і все.

Тому ініціативу громадськості має брати в свої руки. Адже конфронтація у нашому політикумі зайшла надто далеко і вже нікому не вірить. Ось чому Ініціативна група запрошує до організації Національного круглого столу насамперед громадянський сектор — керівників всеукраїнських громадських організацій, рухів, об'єднань. Обов'язкове широке залучення мас-медіа, журналістів, адже робота Національного круглого столу має бути максимально відкритою для суспільства.

Мабуть, не випадково 27 червня в Інтернеті оприлюднили написану напередодні статтю Юлії Тимошенко, в якій вона запропонувала цю ж ідею для виконання умов укладання Угоди. “Я вважаю, що треба негайно створити нову організаційну структуру, яка буде активно та публічно діяти від сьогодні і до вступу в законну силу Угоди про Асоціацію, включаючи підписання та ратифікацію цього документа”, — пише екс-прем'єр.

Навіть запропонована нею назва точно така ж — Національний круглий стіл “Порозуміння заради європейського майбутнього”.

Тимошенко пропонує, щоб учасниками круглого столу стали Президент, визначені ним посадові особи його Адміністрації та Уряду, голова Верховної Ради, керівники парламентських фракцій, профільних комітетів Ради, колишні міністри закордонних справ усіх урядів України. І ще суттєве: “Серцем цього національного круглого столу має стати участь в його роботі моральних авторитетів нації, лідерів громадських рухів та організацій, які не дадуть політикам діяти безвідповідально або за подвійними стандартами”.

Також Тимошенко пропонує, щоб круглий стіл став постійно діючим, його засідання відбувалися щотижня за присутності ЗМІ, а рішення зібрання були не лише рекомендаційними, а й затверджувалися парламентом і урядом. Доволі радикальна пропозиція. Екс-прем'єр навіть закликала депутатів Верховної Ради відмовитися від літніх парламентських канікул, щоб ухвалити євроінтеграційні закони.

Що ж, найближчий час покаже, якою є наша національна еліта.

Помісний Собор Української Православної Церкви Київського Патріархату

Дмитро СТЕПОВИК, делегат Собору, член Секретаріату Собору, член Вищої Церковної Ради Київського Патріархату

Згідно зі Статутом Церкви, Помісні собори скликаються щоп'ять років. Помісними вони називаються тому, що в них беруть участь представники усіх рівнів Церкви: предстоятель-патріарх, усі єпископи, архієпископи і митрополити (ієрархія); делегати від священників, мирян, монастирів, духовних навчальних закладів: це так звана “повнота Церкви”. У період між Помісними соборами Церквою управляють предстоятель-патріарх разом зі Священним Синодом та Архієрейським Собором. Попередній Помісний Собор УПЦ КП відбувся 5 років тому — 2008 року.

Як і попередні Собори, Собор 27—29 червня 2013 року підвів підсумки стану духовного ооромлення у православному вірі українського народу, ширення впливу Церкви у справі морального оздоровлення суспільства, глибокого усвідомлення кожним християнином (а їх в УПЦ КП, за об'єктивною статистикою, близько 15 мільйонів душ) спасенної місії Церкви — в житті земному і житті вічному. Цим питанням була присвячена головна доповідь на Соборі — доповідь предстоятеля Церкви Святейшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета. Владика Патріарх говорив також про істотний ріст Церкви у зовнішніх показниках: збіль-

шенні числа вірників, побудові за 5 років майже 300 нових храмів Київського Патріархату, відкритті третьої Православної Богословської Академії (в Луцьку; інші вже давно діють у Києві та Львові) і духовної семінарії у Дніпропетровську, виданні сотень книг українською мовою богословського та історико-церковного змісту, підготовці освічених працівників на ниві Божій, захисті магістерських, кандидатських та докторських дисертацій із богослов'я і історії Церкви. Доповідь Патріарха Філарета надрукована окремим виданням на 44 сторінки. Владика завершив доповідь словами: “Зі смиренням у серці та упованням на милість Божу приступимо до здійснення накресленої програми Собору. З великої Своєї милості нехай Господь просвітить наш розум та наповнить наше серце миром і любов'ю, щоб ми звершили Його святую волю на Його славу. Слава Ісусу Христу! Слава Україні!” Собор канонізував 3-х

нових святих Української Церкви: князів Оскольда, Володимира Васильковича та Данила Братковського.

Із співповіддю “Значення Хрещення Київської Руси для українського народу” виступив перший член Священного Синоду, митрополит Львівський і Сокальський Дмитрій, який повідав багато нових фактів та аспектів Хрещення наших предків-українців 988 року і програму святкування 1025-річчя цієї колосальної, повік незабутньої події в історії України і всієї Східної Європи. Собор вніс деякі зміни й доповнення до Статуту УПЦ КП, зокрема про впровадження посади Патріаршого Намісника та процедури й порядку виборів Патріархів у нашій Церкві в майбутньому — це статті 17—24 Статуту. При обговоренні доповіді, співповіді, змін і доповнень до Статуту виступило багато делегатів Собору: панували справді демократичні, товариські, християнські засади цього поважного церковного зібрання.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

“Волею українського народу, Організація Українських Націоналістів під проводом Степана Бандери проголошує відновлення Української Держави, за яку покляли свої голови цілі покоління найкращих синів України.

Організація Українських Націоналістів, яка під проводом її Творця й Вождя Євгена Коновальця вела в останніх десятиліттях кровавого московсько-більшовицького поневолення завзяту боротьбу за свободу, звизає весь український нарід не скласти зброю так довго, доки на всіх українських землях не буде створена Українська Суверенна Держава”.

Цей Акт проголосив 30 травня 1941 року у Львові Прем'єр Державного правління Ярослав Стецько. Акт засвідчив усьому світові і, зокрема, нацистській владі Німеччини, що український народ — за-

Свято відновлення держави

30 червня українська патріотична громадськість відзначила 72-у річницю відновлення Української держави — проголошення Акту відновлення Української Держави.

конний господар на своїй землі і боронитиме її власними грудьми перед кожним, хто намагатиметься потоптати волю України.

Якщо раніше Акт відновлення Української Держави відзначався урочисто в західноукраїнських областях, то нині географія святкування поширилася далеко на схід. Цього року патріотичні сили, серед яких були представники громадського об'єднання Українська Патріотична Альтернатива, ОУН і ОУН(Д), ВУТ “Просвіта” вперше провели урочистості в столиці України. Парк Шевченка майорів червоно-чорними, жовто-блакитними та партійними прапорами учасників дійства. Представни-

ки політичних організацій відзначили мужність учасників проголошення Акту відновлення Української Держави в умовах фактичної окупації нацистами, адже незабаром більшість із них заплата за це концтабором...

Також присутні вшанували пам'ять легендарного командувача УПА — Романа Шухевича, який, що символічно, народився 30 червня. По телефону зі Львова зі словом привітання до урочистого зібрання у Києві звернувся син Шухевича — багаторічний в'язень радянських таборів Юрій Шухевич. Низку патріотичних пісень виконали гурт “Рутенія” та легендарний хор “Гомін”.

“Українці” узурпували владу і наші конституційні права

Павло МОВЧАН, народний депутат України I-VI скликань:

— Ми зібрали багатьох депутатів попередніх скликань, які, за висловом Івана Зайця, є батьками не лише української держави, а й Конституції України, найвищого документу, який був ухвалений у кінці минулого сторіччя. Цей документ, як стверджує Дмитро Дроздовський, “один із фундаментальних кроків у підведенні ризику” “під безстатусною Україною”. З появою Конституції ми формалізували дуже багато важливих речей, набули прав і обов’язків, можемо опиратися на цей документ завжди і повсякчас, апелюючи до всіх структур, включно з європейськими і світовими. Це дуже важливий момент, прийнятий 1996 року. Хтось дозволяє собі скептично ставитися до цього документа як до декларативного, але це — опертя України і її народу, який, сподіваємося, завершить будівництво держави. Час плине, проблеми залишаються, більше того — вони не вирішуються, не реалізуються у площині нашого конституційного права і конституційних засад. Ми видали працю Володимира Василенка “Війна проти української мови”, яку автор друкував у “Слові Просвіти”, систематизував і видрукував у популярному тижневику “Український тижень”. А вже наступне число згаданого “Українського тижня” присвячене так званому “новоукраїнцям” або “новій спільноті “українців”, це та спільнота, яка узурпувала сьогодні владу і наші конституційні права, робитиме все для того, щоб зірвати ті формалізовані речі, які мали б нас наблизити до Європи, до дому нашого буття. Чому наш форум завжди означений як форум на захист української мови? Важливо, щоб усі зрозуміли, наскільки це складна і довготривала операція, і мовне питання є фундаментальним питанням.

Робота над Конституцією тривала понад рік. Ніщо так не зворохило Верховну Раду, як 10 стаття, де зусиллям невеликого представництва від Народного руху України відстояли дуже важливий пункт, де російська мова віднесена і порівняна з мовами національних меншин через кому. Виявляється, що розділовий знак інколи вирішує дуже багато.

З нами працювала велика група правників і досвідчених депутатів, які брали участь у прийнятті незалежності, відстоювали її, незважаючи на те, що Народна Рада України нараховувала менш як 110 людей. Оця згуртованість, неймовірна непоступливість під час вирішення найважливіших

питань дала той документ, який є. Якість тих депутатів, їхня ідеологічна наповненість дала можливість існування цього документа, за яким ми живемо.

Чому я про це кажу? Тільки тому, що сьогоднішня опозиція не є такою якісною, не є патріотично налаштованою, не є національно заангажованою, за винятком одного сегмента — “свободівців”. Нині, ідучи коридорами того чи того Комітету, бачимо на табличках імена і прізвища колишніх чиновників із гвардії “Батьківщини”, які не мають жодного стосунку до національної ідеології, національної справи. Це були попутники, а сьогодні вони є політичним тілом. Що вони відстоюватимуть? Звичайно ж, тільки власні інтереси й амбіції...

Не йти дорогою критики Конституції

Іван ЗАЄЦЬ, народний депутат України I—VI скликань:

— Я пропоную розглядати питання, орієнтуючись на сьогоднішнє, на те, що робить нині Конституційна асамблея, що робить Президент. Права в Конституції 1996 року виписані добре. Хибні заяви про те, що Конституція не може їх гарантувати, породжують нові стереотипи, нову міфологію, яку ми маємо відкинути. Якщо ви порівнюватимете із Конституціями інших держав, то побачите, що між формулюванням і набором наших прав, які є в Конституції України, фактично різниці немає. Більше того, новітні права, зокрема право на чисте довкілля, навколишню безпеку тощо у нашій Конституції є, а в інших таких положень немає. У нашій Конституції всі правові відносини підвладні судам, раніше, за комуністичних часів, 90 % правовідносин регулювалися нормативними актами, а лише 10 % віддавалися на суди. Зараз люди одержали механізми захисту своїх прав. Наша Конституція говорить про те, що конституційні права не можуть бути скасовані й звужені. Тому питання не в Конституції, не в декларованні цих прав, а в застосуванні Основного Закону.

Якщо взяти закон “Про засади державної мовної політики”, то він ухвалений при порушенні регламенту Верховної Ради, при ухваленні цього закону порушені базові політичні права. Більше того, закон Ківалова-Колесніченка по суті є інструментом, який підтримує Конституцію. Нам потрібно створити відповідні законодавчі механізми регулювання того чи того положення Конституції. У 20 статті Конституції йдеться про те, що опис і порядок застосування державних символів визначається законом. Де ці закони?..

Сьогоднішній рівень протистояння у суспільстві, ідеологічна розпороченість нашої влади ні-

коли не дасть такої якості Конституції, якою вона була 1996 року. Якщо сьогодні кинути прийняття Конституції на теперішній політичний, то люди побачать не тільки протидію антиукраїнських елементів і їхнє заперечення національного типу української держави, глибоке занурення в радянську комуністичну ментальність.

В основі права — моральний імператив

Василь КОСТИЦЬКИЙ, народний депутат України I—III скликань, голова Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі:

— На засіданні Венеціанської комісії 1996 року я був свідком того, як передові юридичні уми Європи та світу високо оцінили нашу Конституцію, охарактеризувавши її як одну з найкращих досягнень політико-правової думки. Вважаю, що цей документ віками може супроводжувати розвиток української державності.

У Венеції до нашого документа мали зауваження тільки два представники юридичної еліти. Вони говорили, що права і свободи громадян, які ми гарантуємо Конституцією, державі важко осилити. Але вони не казали, що їх варто зменшити чи звужити. Звернули увагу на те, що це складне завдання не тільки для нашої, а й для будь-якої держави. Але я вважаю, що норма права — Конституція — це не тільки фіксація того, що є сьогодні, це ще й мета, до якої треба йти, це зобов’язання для держави. Тому погоджуюся, що розмови про неспроможність гарантувати права і свободи громадян — спроби підірвати Конституцію.

І ще одне зауваження, яке тоді там пролунало, стосувалося того, що Конституція не гарантує збалансованості влади. Іншими словами, це може супроводжуватися політико-правовими катаклізмами або протистояннями між гілками влади. За останні 17 років ми не раз були свідками того, як це відбувалося у вигляді парламентських, конституційних криз, спроб підірвати Конституцію під чинну владу. Та попри все, Конституція живе і працює на Українську державу. А конституційно-правова думка й надалі міркує над тим, як удосконалити конституційно-правове регулювання. Я за те, щоб на рівні наукових розробок ця робота не зупинялася ніколи, удосконалювалася.

Але зазначу, що за всіх удосконалень такі розділи, як “Загальні положення”, “Права і свободи громадян” і розділ 13, який передбачає порядок внесення змін до Конституції, мусять залишитися недоторканими.

Конституція — це Основний Закон, чи Конституція — це суспільний договір? Я вважаю, що

Конституція:

У Національному інформаційному агентстві “Укрінформ” Координаційна рада Форуму “На захист української мови і державності” провела засідання круглого столу “Конституційні права українців: на свою мову, культуру, історію та церкву”. Думки з приводу Основного Закону та його значення для українського народу висловили державні та громадські діячі, депутати Верховної Ради II скликання, які ухвалювали Конституцію, представники української інтелігенції. Учасники круглого столу підтримали “Звернення до українського народу”.

для такого політико-правового документа, яким є наша Конституція, назва Основний Закон навіть дещо применшує його значення. Бо в моїй уяві суспільний договір — це договір між державою і громадянським суспільством, згідно з яким держава бере на себе зобов’язання, отримуючи мандат на здійснення влади від народу. І, можливо, колись ми так і запишемо. А зараз про це треба просто говорити. Бо ясна річ, що це неоднозначно, не всі погоджуються з тим, що Конституція — це суспільний договір.

Сформулювавши поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову, ми зафіксували це положення.

Я готовий посипати голову попелом, згадуючи формулювання статті 5 Конституції, де ми записали, що народ є носієм і джерелом влади. Це правильно, але не повно, бо народ є ще й суб’єктом влади. І очевидно, що в майбутньому ми до цього ще раз прийдемо.

Народ дарує владу. І тому в моїй моделі вийшла інша кількість гілок влади. Перший рівень у нас — представницька влада, разом із місцевим самоврядуванням, яке в сумі представляє весь народ. На другому рівні — і судова, і виконавча, можливо, в майбутньому створимо атестаційну владу. Мислиться вона як така, що дає мандат чиновникам на право обіймати посаду. І там жодної політичної складової ніколи не буде. Ніякого представництва політичних партій, ці органи мусять творити тільки всеукраїнські громадські організації.

Зараз така система працює щодо суддів і адвокатів, а в майбутньому, можливо, говоримемо про те, що керівника муніципальної чи державної школи має благословити така комісія. Такий досвід є і в Канаді, і в США, інших розвинутих країнах. Це те, про що мислиться у майбутньому. Сьогодні ж ламати Конституцію не можна, бо це небезпечно для суспільства і для держави.

І кілька слів про права і свободи громадян. Дуже мудрі положення закладені в нашій Конституції. 1) При ухваленні нових актів не можна звужувати існуючі права і свободи; 2) Права і свободи не є вичерпними. Тому очевидно, що нині перед нами стоять нові проблеми, які чекають свого конституційного врегулювання в майбутньому. А зараз — на рівні законів. Зокрема право на інформаційний простір, вільний від посягань на засади суспільної моралі.

Силами українських демократів розвінчувати ворогів України

Петро ОСАДЧУК, народний депутат України I скликання:

— Ми повинні нагадати лю-

дям, які забули або не хочуть пам’ятати про те, як створювалася Конституція, і які позиції ми відстоювали у запеклій боротьбі. Саме ці позиції зараз ігнорують або ставлять під сумнів. Треба пам’ятати, що шлях до ухвалення Конституції пролягав через прийняття Декларації про державний суверенітет України. Тим, хто іронічно говорив, що, мовляв, Конституція ухвалена за одну ніч, я хочу нагадати, що проект Конституції розглядався у Верховній Раді постатейно, в дискусіях і полеміці. І кожна стаття була проголосована і прийнята. Але наші опоненти не хотіли прийняти цю Конституцію. Леонід Кучма тоді відіграв важливу роль, пригрозивши Верховній Раді указом про її розпуск, якщо не ухвалить цієї Конституції.

Хочу нагадати про 10 статтю, яку сьогодні розтоптують, а то й узагалі хочуть знищити. Тоді, коли ми розглядали Конституцію у другому читанні, то схрестилися мечі протилежних сил. Саме з цієї причини було створено Комісію щодо 10 статті Конституції. Я входив до її складу і пам’ятаю, як вона працювала. У ній переважали проукраїнські, демократичні сили. Під час її роботи виникла невеличка поправка про те, що українська мова буде на всій території України, а це дуже важливо. Наші політичні противники спекулювали на цьому.

Наші вороги настільки знахобні сьогодні, що відкрито ведуть боротьбу проти України, українського народу, української демократії. Вони називають себе “антифашистами”. Але ж саме вони діють фашистськими методами! Тому ті, хто був біля джерел Конституції, і ті, хто стоїть сьогодні на цих же позиціях, українські демократи, повинні розвінчувати наших супротивників.

...Той поже буро

В’ячеслав БІЛОУС, народний депутат України II скликання:

— Оцінюючи період ухвалення Конституції України, мушу сказати, що якраз депутати Верховної Ради II скликання мали найбільшу легітимність. Бо обиралися голосами виборців за формулою 50 % + 1. Це не тепер, коли приходять на вибори 5 тис. громадян із кількох сот тисяч, і все — обрали депутата Верховної Ради, який нібито представляє інтереси населення всього округу.

Під час нашої каденції парламент, депутати ухвалювали закони, представляючи різні території. І попри все між ними була злагода. Вона досягалася важким діалогом, але домовилися і щодо кордонів, і щодо української державної мови, а також про унітарність, територіальний устрій держави, герб, гімн тощо. Це не прості питання, бо за кожною

“Налагоджуємо контакти з іншими обласними «Просвітами», обмінюємося досвідом, ближче пізнаємо українське життя в різних регіонах”.

Працюємо самовіддано і щиро

25 червня у приміщенні Національної спілки письменників України відбулася чергова звітно-виборна конференція Київського обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. 32 делегати із 12 районів області підсумували чотирирічну діяльність і планували майбутнє.

Звітну доповідь виголосив голова об'єднання, директор Видавничого центру «Просвіта» Василь Клічак. Серед співдоповідачів — заступник голови Євген Букет, Володимир Іванців (Біла Церква), Олександр Дробаха (Вишгород), Анатолій Марущак (Васильків), Едуард Мондзелевський (Фастів) та інші. З вітальним словом до конференції звернувся голова ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка Павло Мовчан і начальник управління внутрішньої політики КУДА Петро Захарченко. Головою Київського обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка переобрано Василя Клічака, заступником голови — Євгена Букета, заступником голови — відповідальним секретарем — Світлану Фещенко. До складу ради увійшли також академік Петро Червяк, Петро Уманець, Сергій Прокопенко, Олександр Мамалига, Тетяна Домашенко, Леонтій Сандуляк, Роман Никифору, Петро Захарченко та голови районних і міських у Київській області об'єднань. До контрольно-ревізійної інспекції обласного об'єднання обрано Валерія Середу, Дмитра Шатлуна і Володимира Дросенка. Делегатами на IX з'їзд ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка обрано голів Білоцерківського і Фастівського об'єднань — Володимира Іванціва та Едуарда Мондзелевського.

Про діяльність просвітян на Київщині читачам «СП» розповідає голова обласного об'єднання Василь КЛІЧАК.

Київська обласна «Просвіта» — наймолодше обласне об'єднання. Ми утворилися у травні 2004 року. Чіткої кількості членів Товариства в нас немає, можемо сказати інше — передплатників газети «Слово Просвіти» в області понад чотири сотні.

Окремо зупинюся на відносинах обласної «Просвіти» з обласною владою, зокрема з облдержадміністрацією. Кілька років поспіль як голова обласної «Просвіти» я був членом громадської ради ОДА.

У нас склалися досить добрі стосунки із Петром Петровичем Захарченком, начальником управління внутрішньої політики. Він завжди знаходить час, щоб вислухати, допомогти вирішити якесь питання. З ініціативи Петра Петровича у серпні 2011 року до 20-ї річниці Акту проголошення незалежності України в обласній адміністрації відбувся круглий стіл, де я виступив із доповіддю «Роль «Просвіти» у здобутті незалежності України». До тієї дати і до багатьох інших дат на наше подання і за підтримки Петра Петровича чимало просвітян відзначені цінними нагородами обласної адміністрації і обласної Ради.

З ініціативи нашого активного просвітянина з Борисполя Анатолія Ковальчука за нашим поданням Грамотою облдержадміністрації відзначено колишнього депутата Верховної Ради СРСР Леонтія Сандуляка (який зараз мешкає на Бориспільщині) у зв'язку з його ювілеєм.

Товариство «Просвіта» в особі своїх членів, і не тільки тих суб'єктів, які формально належать до цієї громадської організації, а й тих, хто просто симпатизує нашому товариству, поділяє його погляди й завдання, а таких набагато більше у суспільстві, аніж самих просвітян, відповідно

до ознак масового спілкування, є духовно-інтелектуальною єдністю тих, хто спілкується.

Окремо хочу зупинитися на роботі наших славних активістів у районах області. Їхня самовіддана праця — наше багатство, наш золотий фонд. Керувати таким потужним об'єднанням для мене насолода. Я познайомився з колосальною кількістю цікавих неординарних особистостей. А попередні знайомства зміг укріпити в безпосередній співпраці.

Отже, перерахую, відповідно до міст.

Біла Церква. Щороку в січні тут відбувається поетичний фестиваль «Соборний дзвін», в організації якого бере участь і обласна «Просвіта». Окремого доброго слова заслуговує голова Білоцерківської «Просвіти» поет Володимир Іванців, його поважають у місті, він користується високим авторитетом у громадськості. На жаль, цьогоріч місцева вдала дуже скупо підтримала фестиваль, тож не вдалося запросити більшу кількість учасників. У рамках фестивалю білоцерківські просвітяни організували творчу зустріч із головою «Просвіти» поетом Павлом Мовчаном.

Дев'ятий рік поспіль у Києво-Святошинському районі відбувається шкільний поетичний конкурс «Зерна доброти», який організовує педагог і поетеса Тетяна Петровська. Це справжнє свято для дітей, їхніх батьків, учителів. Щороку його завершення, відзначення переможців відбувається в іншій школі району, що додає престижу тому чи тому середньому навчальному закладові. Без цього конкурсу вже не уявити шкільне життя у Києво-Святошинському районі, до організації якого причетна також голова тамтешньої «Просвіти» пані Валентина Донець.

Поетичний конкурс «Зерна доброти» розширив свої межі.

Сергій Прокопенко, Євген Букет, Василь Клічак, Світлана Фещенко

Уже два роки поспіль він набув статусу обласного. Якщо конкурс у Києво-Святошинському районі відбувається за підтримки управління освіти Києво-Святошинської райдержадміністрації, то проведення обласного конкурсу відбувається за участю Малої академії наук Головного управління освіти обласної держадміністрації. До проведення цих конкурсів причетна також обласна «Просвіта».

Приємно, коли деякі творчі колективи завдяки структурам Всеукраїнської «Просвіти» знайомляться між собою, гостюють в одному, демонструють свої таланти. Кілька років тому, у травні 2010-го, до Києва прибув хор «Просвіти» із моєї рідної Коломиї, що на Івано-Франківщині. А перед тим до мене зателефонував голова місцевої «Просвіти» пан Василь Глаголюк із проханням допомогти поселити десь недорого їхній хоровий колектив. Я звернувся до керівника хору із Києво-Святошинського району пані Ірини Якубовської із пропозицією зав'язати контакти з колегами з Коломиї. Так і сталося. Приїхав коломийський хор, кияни їх зустріли, познайомилися, розібрали гостей по своїх квартирах. Гості були в Києві, Каневі. Співали у греко-католицькій церкві святого Василя, що біля Львівської площі. Коломияни залишилися задоволені гостинністю киян і, як кажуть, у боргу не лишилися. Запросили наших киево-святошинців у січні 2011 року на святкування Дня соборності. Побував у Коломиї наш хор, був оточений турботою, гостинністю, прихильністю.

Такий творчий обмін можна лише вітати, а також налагоджувати контакти з іншими обласними «Просвітами», обмінюватися досвідом, пізнавати ближче українське життя в тому чи тому регіоні.

Цей рік особливий, ювілейний — 145 років «Просвіти». Небагато часу залишилося до 8 грудня. Центральне правління готує друге доповнене видання книжки «Просвіта»: історія і сучасність». Багатьма цікавими публікаціями

з історії просвітянського життя Київщини потішив нас Євген Букет у газеті «Слово Просвіти». Сподіваємося, що ці матеріали увійдуть до майбутньої книжки. Зацікавлюють нариси, статті письменниці Надії Кир'ян. Звертаюся до всіх із проханням надсилати, можливо, свіжознайдені матеріали про діяльність «Просвіти» на теренах Київщини на початку минулого століття, або ж статті, що стосуються сьогоденної діяльності просвітян.

Думаю, що майбутньому правлінню варто звернутися до обласної держадміністрації із пропозиціями щодо відзначення цієї дати на рівні області. Подібний досвід у нас уже є. Згадаймо 2008-й, коли в стінах облдержадміністрації відбулося урочисте засідання, присвячене 140-річчю «Просвіти». На зустрічі були заступники голів адміністрації і обласної ради. Активістів Товариства відзначили цінними нагородами.

Наступний 2014 рік — рік ювілейний. 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка, з чим іменем пов'язані деякі місця на мапі області — В'юнище, Березань, Яготин, Переяслав та інші. Тому в межах області ця подія має бути особливо відзначена.

Хочу особливо пошанувати самовіддану працю на нашій просвітянській ниві добродіїв Сергія Прокопенка і Олександра Дробаха у Вишгороді, Едуарда Мондзелевського у Фастові, Миколи Корпанюка і Наталії Заїки у Переяславі, Тамари Устимівської у Володарці, Анатолія Ковальчука у Борисполі, Романа Никифорука у Броварах, Анатолія Марущака у Василькові та багатьох інших учителів, журналістів, письменників, лікарів, наших активістів.

Добрі стосунки склалися у нас із обласною письменницькою організацією. Ми провели спільно кілька культурологічних заходів.

Особливо хочу подякувати всім за розуміння і підтримку в реалізації дуже важливого проекту. Ідеться про самовіддану багаторічну працю над Словником української мови, підготовлений

«Просвітою» спільно з Інститутом української мови НАН України. Саме ця копійка робота впродовж семи років забирала в мене найбільше часу. Нарешті довгоочікувана книга вийшла у світ і має у суспільстві значний резонанс. Через цю таку потрібну і таку нагальну нашої країні місію — видання Словника, на жаль, мені не вдалося підготувати відповідні подання для того, щоби обласне об'єднання «Просвіта» мало рядок в обласному бюджеті.

Тепер щодо фінансування. Так склалося, що фінансової підтримки від Центрального Правління ми не одержували. Не одержували, бо не зверталися. І скажу щиро, знаючи добре загальну ситуацію, яка є у ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, я не смів із подібними питаннями звертатися. Скажіть, будь ласка, хіба то не є підтримка, яку ми весь час отримуємо у вигляді книг, дисків, плакатів тощо для нагородження наших активістів, поповнення бібліотек, проведення просвітянських заходів?

У нас є рахунок у банку, та тільки нема на ньому коштів, і протягом звітного періоду рух коштів не вівся. Однак шокварталу я особисто здавав порожні декларації у районну податкову адміністрацію. Тому в нас у цьому плані все гаразд, жодних штрафних санкцій щодо нас застосовано не було.

На завершення повернуся до чіткого розуміння слів і понять. У просвітянському середовищі, в деяких обласних структурах останнім часом побутує думка про необхідність перезавантаження «Просвіти». Взятю це слово з комп'ютерної лексики. Більшості з нас зрозуміле його пряме значення. У цьому разі його намагаються використати у значенні переносному. А в якому саме — ніхто чітко не може сформулювати. Внаслідок виникає відчуття загальмованості. А щоб його позбутися, треба просто працювати самовіддано і щиро. Тоді ми і зможемо досягнути великих успіхів.

Фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Закінчення.
Початок у ч. 25 за 2013 р.

Національний музей Тараса Шевченка завершив реалізацію проекту «Віртуальний архів Тараса Шевченка». Протягом місяця оцифрували 138 архівних справ (загальна кількість — 9 000 сторінок-документів про життя і творчість поета й художника). Частина з них доступна на сайті музею. Про це розповідає Дмитро Стус:

— У нас іде активна наукова робота, ми оцифруємо документи, створюємо електронний страховий фонд, на який ще не повністю знайшли гроші, але вже робимо його в борг, щоб на момент, коли розпочнеться попит (а це станеться вже в листопаді-грудні), мати певну кількість готового матеріалу. Бо ж доведеться оновлювати 100 музеїв в Україні, кімнати в посольствах і т. ін., а не буде з чого... Тож поки робимо без грошей, своїми силами.

Один із грантів, які вдалося вибороти, — грант Ріната Ахметова на оцифровку. Але поки що оброблено менше 1% з того, що є в музеї. Якщо говорити про малярство, то все воно буде оцифроване, адже це не так багато — у фондах музею 26 картин і близько 650 гравюр тощо. Але до нього ще є наукова частина: де воно зберігалося, звідки походить... Куна додаткового наукового матеріалу. І з цим величезна проблема.

Ідеться про унікальні документи, які раніше не були представлені так широко, як от метрична книга 1814 року із записом про народження майбутнього поета, прижиттєві видання з автографами автора, листування державних службовців у період заслання, постові відомості про караульну службу Т. Г. Шевченка у Новопетровському укріпленні (1852 р.), особиста справа Т. Г. Шевченка Канцелярії Імператорської Академії Художеств, Справа Міністерства Воєнного департаменту Імператорського «По отношению командующего Императорской главной квартирой, об определении на службу, за возмутительные сочинения, художника Санкт-Петербургской Академии Художеств Шевченку рядовым с правом вислуги», Справа Канцелярії Чернігівського цивільного губернатора «По отношении Санкт-

Лист другий

Дмитро СТУС: «Шевченко має бути доступним для всіх»

Петербурзького оберполицермейстера об учреждении полицейского надзора за назначенным в Академики Тарасом Шевченком» тощо. І для того, щоб зберегти їх і дати можливість ширшому загалу ознайомитись із ними, і був реалізований проект «Віртуальний архів Тараса Шевченка». Тепер музей матиме й електронний страховий фонд цих матеріалів. Для дотримання правильних умов оцифрування архівних документів працівники музею використовували високоякісні професійні сканери Solar, що не завдають шкоди оригіналам, і пройшли навчання у фахівців компанії-партнера «Електронні архіви України».

— Поки що все, що ми робимо — і оцифровка, і інші проекти, — не за державні кошти. Тому так мало: знайшли кошти — шматочок зробили, знайдемо ще — ще зробимо. Нам ідуть назустріч: роблять дешевше, більше, щось безкоштовно, але це не забезпечує системності. Хоча про програми оцифровки архівів зараз багато говориться на державному рівні, але реально за державний кошт у цьому напрямку нічого не зроблено.

— Сьогодні у світі електронні бібліотеки набули значного поширення. Поляки і росіяни активно розміщують в Інтернеті свої пер-

шодруки, популяризуючи таким чином здобутки своїх національних культур...

— Сьогодні нас не можна порівнювати з поляками чи росіянами, адже і там, і там працю-

ють державні програми, вкладуються мільйони. Ми плануємо розміщувати оцифровку в Інтернеті, але в якому обсязі — невідомо. Потрібно вирішити питання серверного простору, хостингу. Якщо користувач Інтернету не платитиме за контент, — ми мусимо знайти під це кошти, тобто фактично це організаційно-фінансова проблема. Звісно, зараз у музеї доступно більше цифрового матеріалу, адже тут із нами працює компанія Solar, з якою плануємо робити пересувні експозиції. Фонд Леоніда Кучми «Україна» придбав нам аудіогіди, для яких англійський текст екскурсії безкоштовно зробила Національна радіокомпанія України. Ми виграли маленький грант від Фон-

ти, присвячені кирило-мефодіївцям і Тарасу Шевченку, але коштів на це немає. Тому ця робота системно не проводиться і не проводилася.

Сьогодні музей у межах своєї наукової діяльності збирає і поширює знання про культуру та історію XIX, XX і XXI ст., здійснює методичну допомогу музеям Шевченка в Україні, допомагає їм у підготовці експозицій і виготовленні матеріалів, а також надає методичну допомогу українським громадам у Росії, США, Канаді, популяризує українську культуру.

Тут відбуваються концерти камерної класичної, народної, альтернативної музики, різноманітні виставкові проекти, майстер-класи, лекторії, літературні ве-

ду «Відродження» на створення при музеї енциклопедії. Я вдячний усім нашим партнерам. Хотілося б мати більшу підтримку від держави, але ж і без того з бюджетних коштів люди отримують заробітну платню, оплачують комунальні послуги, охорону. І це дозволяє нам тримати вартість квитків, мабуть, однією з найнижчих у Києві — 5 гривень дитячий квиток, дорослий — 15. Щоправда, зараз, у зв'язку з ремонтом, вхід на виставку коштує 20 гривень, але це тимчасовий захід, бо Шевченко має бути доступним для всіх. Тому й хоча, щоб в Інтернеті музей і його колекція були представлені якнайповніше, бо навіть проживаючи в маленькому селі, користувач Інтернету повинен мати можливість оглянути віртуальну екскурсію, побачити Національний музей Тараса Шевченка.

— Як Ви отримуєте нові надходження до музейної колекції і чи отримуєте взагалі?

— Щось нам дарують, щось дістаю я чи наш зберігач, є можливість закуповувати експона-

чори, відкриті інтерв'ю, презентація художніх і літературознавчих видань, перегляд художніх і документальних фільмів. У межах культурно-освітньої програми НМТШ діє Центр дитячої творчості. У цьому контексті наступне запитання до Дмитра Стуса.

— Національний музей Тараса Шевченка є відомим у столиці культурно-освітнім і мистецьким центром. Наскільки пріоритетним є цей напрямок у його роботі?

— Коли говоримо про дух Шевченка, маємо розуміти, що навколо цієї людини завжди вирувало культурне життя. Для того, щоб Шевченко був актуальним для нинішніх митців, вони мають сюди приходити.

Крім того, тут, у музеї, представлений не тільки Шевченко, а його оточення, адже пересічна людина уявлення не має, в якому оточенні він зростає. Тож ми плануємо відкрити кімнату Кирило-Мефодіївського товариства.

Спілкувався Євген БУКЕТ
Фрагменти експозиції
фото Олександра ЛИТВИНЕНКА

Ярослав ГАРАСИМ, професор, доктор філологічних наук, м. Львів

Світлоглядно базовим стрижнем будь-якої освітньої концепції є викладава форма процесу навчання і пізнання, а тому особливо невтішним залишався той факт, що аж до кінця 2007 року проблему мови освіти в Україні так і не було вирішено. З огляду на це, під час розширеної робочої зустрічі міністра та викладачів української мови за професійним спрямуванням з усіх теренів України міністр, доктор фізико-математичних наук Іван Вакарчук ультимативно заявив: “Захист і утвердження української мови як державної — це наш конституційний обов’язок і як педагогів, і як громадян України”. Доречно нагадати, що один із дебютних наказів Вакарчука, першого демократично обраного ректора Львівського університету у листопаді 1990 року, проголошував одвічні духовні імперативи педагога і вченого: “У Львівському університеті мовою викладання є мова українська”. Фізик за освітньо-професійним покликанням і всебічно ерудований гуманітарій за велінням свого національного обов’язку був свідомий того, що високий рівень розвитку державної мови зміцнює імунітет нації, робить її остаточно сформованою і конкурентоспроможною.

Хоч як парадоксально, але 18 років довакарчуківського управління освітою виявилось недостатньо, аби раз і назавжди розв’язати мовне питання, тобто зрозуміти всім — від першокласника до Президента НАН України, що українська мова обов’язкова для всезагального вживання в усіх сферах суспільного життя, а мови етнічних меншин повинні мати належні умови для функціонування у тих місцях, де ці спільноти компактно проживають. І остаточно поставити одну крапку над “і”, а дві над “ї”. Зрештою, за логікою національно-суспільного поступу, втрата слушного моменту для здійснення певного задуму завжди спричиняється до значно більших цивілізаційних перевитрат, аби його реалізувати у запізнілі терміни. Перелік парадоксів можна суттєво доповнити. Бо як інакше пояснити те, що наші прадіди спромоглися вберегти українську мову у грізні часи найрізноманітніших офіційно-імперських табу, починаючи від циркулярів Петра I і завершуючи директивами ВКП (б), а ми ж у

період національної демократії не можемо захистити 10 статтю Конституції України. Наші предки послідовно культивували й дбайливо опікували рідне слово через невтомну діяльність значного числа культурно-освітніх осередків, насамперед “Просвіти”, а ми безпорадно загальмували його у розвитку і довели до стану суржикового покруча через жажливе засмічування примітивними росіянізмами й низькопробними варваризмами. Наші попередники на власноруч зароблені кошти утримували друкарні й видавали альманахи, спонсорували наукові та художні видання, організували й фінансово забезпечили діяльність наукового товариства ім. Шевченка, а ми виявилися неспроможними сформувати державну політику підтримки українськомовної продукції, дозволяючи закривати в окремих регіонах єдині періодичні часописи. Невже січовому стрілецтву та упівському вояцтву в екстремальних умовах збройної боротьби за незалежність України було легше організувати вихід чисельних українських пресових видань, аніж нам, нинішнім, маючи цю незалежність?!

Цілком усвідомлюючи критичну ситуацію з державно осмисленими урядовими проектами підтримки суспільного статусу української мови та активно протидіючи дедалі частішим проявам мовно-меншинного кретинізму, Іван Вакарчук на максимально можливому рівні управлінського професіоналізму упевнено й послідовно запровадив курс державної мовної політики. Фактично чи не вперше в історії (якщо не брати до уваги більшовицьку псевдоукраїнізацію за часів Скрипника) українська мова дочекалася офіційних підзаконних актів, скерованих на її захист і популяризацію. За неповних два роки Міністерство освіти і науки України ухвалило низку рішень, які чітко конкретизували й докладно розгорнули декларативний зміст 10 статті Конституції. Згідно з наказами міністра, легітимізованими відповідними візами Міністерства юстиції, вже з 2012 року випускники середніх загальноосвітніх закладів мали складати вступні випробування з усіх предметів лише державною мовою, студенти всіх вищих навчальних закладів навчаються українською мовою (за професійним спрямуванням) у значно збільшеному аудиторному обсязі з обов’язковою підсумковою державною атестацією (цю норму

Система координат Івана Вакарчука

“Без власних шкіл і без виробленої освітньої традиції, — апелював до української молоді на початку політично складного й екзистенційно трагічного ХХ століття один із найбільших велетнів національного духу Іван Франко, — наша Україна готова знов опинитися в ролі ковадла, на якому різні чужі молоти вибиватимуть свої мелодії...” Склалося так, що ця прониклива й метафорично сформульована Франкова аналітика в оцінці фундаментальних основ нашого державотворчого поступу не втрачала своєї актуальності упродовж більше ніж ста літ і, певним чином, залишається невідкладним завданням для розбудови успішної державної стратегії і зараз, по двох десятиліттях відновлення політичної незалежності новітньої України.

цінично ліквідував 2010 року своїм українофобським циркуляром Табачник), аспіранти й здобувачі наукових ступенів, вступаючи до аспірантури та складаючи кандидатський мінімум, зобов’язані були продемонструвати належний рівень мовної освіти на відповідних іспитах. Освітнє міністерство ухвалило також нові програми і методики з курсу “Українська мова” (за професійним спрямуванням), запровадило обов’язкове стажування викладачів української мови на базі провідних університетів, розпочало видання українськомовних термінологічних словників. На жаль, так і залишилися лише у планах міністра запровадження теле- і радіолекторіїв з українського ділового мовлення, державна сертифікація на знання української мови як іноземної тощо.

Це далеко не повний перелік всеохопної державної підтримки розвитку української мови, яку узаконив міністр освіти і науки у відповідних урядових документах. Можна було передбачити певну іронію скептиків у цьому випадку, мовляв, усе гаразд і кого цим здивуєш? І справді дивувало не це. Дивувало інше. Не чітко продумана професійна позиція Івана Вакарчука, а наше ставлення до неї. У кращому випадку пасивно-споглядале, байдуже мовчання. А в гіршому — національний нігілізм і політична обструкція. Зведення нового дому для національного буття (за М. Гайдегером) ми, вкотре, сприйняли неадекватно. А саме: запровадження вступних до аспірантури і кандидатських іспитів з української мови почали дошукуватися у світовій освітній практиці й не розгледіли їх, хоча насправді вони там є (наприклад, аналогічні іспити на знання рідної мови відбуваються у навчальних закладах Фландрії, Каталонії, Галісії тощо); вимогу послуговуватися в освітніх установах усіх форм власності у робочий час українською мовою сприйняли як порушення невідомо яких конституційних прав і свобод; обов’язкове складання усіх предметів українською мовою при незалежному зовнішньому оцінюванні, закидали здебільшого необгрунтованими звинуваченнями щодо змісту самих тестів. Словом, замість підтримати такі вкрай необхідні й давно очікувані міністерські нововведення, скеровані на утвердження державного статусу й міжнародного авторитету української мови, деякі університетські вчені мужі почали поспішно

організувати наукові збіговиська під егідою Міжнародної Асоціації Гуманітаріїв (таких собі МАГів-космополітів), провокативно виголошуючи свої реферати російською мовою. Інша категорія науковців замість того, аби допомогти міністерстві незалежними рецензіями і критичними відгуками на неякісно написані підручники та навчальні посібники, розпочала процес спеціального пошуку за недосконаліми методичними виданнями з міністерською рекомендацією, незважаючи на те, що ці грифи надавав, можливо, ще Уваров, а не Вакарчук.

Реалізувати чітко спроектований і глибоко продуманий перспективний план розвитку та державної підтримки української мови міністрові освіти і науки доводилося в нелегких умовах балансування на лнії густого політичного вогню, принаймні між двома силами, із яких одна (ПР) на догоду москвофільській частині свого електорату невідступно прагнула відкликати міністра з посади на пленарних засіданнях парламенту, а інша (БЮТ) позірно противилася цьому лише до того часу, коли можна було за цю відставку найбільше вторгувати у тих же регіоналів. Ця штучно створена нестабільність забирала занадто багато часу і сил у міністра Вакарчука, які він без гонитви за політичними дивидендами й чиновницькими привілеями (як міністр Іван Вакарчук не отримав урядового житла, а винаймав помешкання в Києві) скеровував на здійснення системних реформ у галузі освіти й науки.

Результатом майже злочинної безвідповідальності демократично-патріотичних політичних сил, що належно не підтримали чітко продуману “дорожню карту” мовної стратегії Івана Вакарчука, та незрозумілої байдужості національно свідомої інтелектуальної еліти стало те, що ми сьогодні опинилися в ситуації, коли новітній український лінгвоцид лише за два місяці 2012 року збагатився одразу кількома конкретними документальними фактами. 5 червня — 172 народні депутати 234 голосами ухвалили у першому читанні закон “Про засади державної мовної політики” — антиукраїнський підсумок прислужницького виконання депутатами від “Партії регіонів” та її лідерами політичного замовлення російської влади; 3 липня — 248 депутатськими картками цей закон із порушенням Конституції України, норм регламенту та процеду-

ри розгляду був ухвалений у цілому як продукт правових маніпуляцій та ідеологічного шахрайства і чергова спекулятивна спроба врятувати власний збанкрутілий політичний рейтинг напередодні парламентських виборів; 31 липня — фарисей найвищої проби, спікер парламенту Володимир Литвин ставить свій підпис під антиконституційним законом, попри категоричну особисту заяву в ефірному просторі про непідписання у такий спосіб ухваленого документа; 8 серпня — закон підписує безграмотний “професор” із кримінальним минулим; 10 серпня — опублікований у “Голосі України” скандальний закон набуває чинності. За цим псевдоправовим, хоча формально ніби й легітимно канонізованим, процесом наступу “руського мира” на фундаментальні основи нашої державності розпочинається ідеологічно-шовіністичний русифікаційний марш теренами Півдня і Сходу України, під час якого обласні й міські “совети” цілком виправдовують справедливості атестації, які їм виписав ще Тарас Шевченко: “раби, подножки, грязь Москви”. Цим московським брудом уже закидано майже двадцять населених пунктів, де російській мові надано регіональний статус, який частинно задекларованих повноважень всупереч здоровому глуздові вивищує її навіть над єдиною державною українською мовою.

Історико-суспільний досвід розвитку світової спільноти є яскравим свідченням того, що з втраченою рідною мовою нація приречена. Це останній форпост перед ліквідацією держави, національно-екзистенційний сенс якої Іван Вакарчук глибоко розкрив у короткому і, здавалось би, ювілейно-формальному зверненні з нагоди 75-х роковин Голодомору: “Наша держава для нас — це гарантія того, що не вивозитимуть наших Батьків, не розстрілюватимуть Поетів, не вбиватимуть Борців за нашу незалежність, не плондруватимуть наші святі місця, не глумитимуться над гідністю Народу”.

Магістральність державної підтримки української мови на найвищому щаблі урядового протекціонізму аж ніяк не витісняла на периферійні маргінеси інші важливі завдання, що постали як результат реформаційно оновленої освітньої політики Івана Вакарчука. До того ж, Вакарчукові реформи — це реально якісне покращення функціонування окремих форм чи інституцій загальноосвітнього або ж наукового

Лідія ОРЕЛ: «Ігноруються наукові засади!»

формату, а не оглуплювання громадян фальшивими моніторингами та лицемірне маніпулювання статистичними даними з єдиною метою прикриття масштабних махінацій щодо безпрецедентного розкрадання державного бюджету, які методично провадить “дешевий казнокрад” Табачник. Відкритість і прозорість при вступі до вищих навчальних закладів через всеохопне зовнішнє незалежне оцінювання знань випускників шкіл; підвищення якості наданих освітніх послуг через доступ громадських організацій та установ до ухвалення освітніх рішень і реалізації психолого-педагогічних програм; розширення автономії авторитетних в Україні та поза її межами університетів та академій із наданням їхнім ученим радам максимально розширеного числа повноважень щодо ведення наукової, господарської та фінансової діяльності; сучасний стан термінознавства в Україні та шляхи розроблення стандартів наукової термінології; реструктуризація закладів післядипломної освіти та зміна їхнього основного профілю відповідно до вимог Болонського процесу; повернення суспільного авторитету до напрямків та спеціальностей професійно-технічної освіти; формування системи цінності особистості засобами позашкільної освіти; реформування фізичної культури, збереження здоров'я учнівської та студентської молоді у навчальних закладах України; тенденції та перспективи сучасної фізико-математичної освіти і науки та розвиток шкільної хіміко-біологічної освіти; активізація виховного процесу, що “повинен базуватися на універсальних людських цінностях і мати яскраво виражений національний характер” — ось лапідарно стислий перелік вузлових пунктів широко закороеного та масштабного осмисленого реформаторського маршруту міністерського пілігримства Івана Вакарчука, якого деякі журналісти охрестили “міністром точних формул”. Однак вдумливий аналіз кожної з його освітньо-урядових ініціатив дає підстави спростувати такий дещо спрощений та однобічний підхід до оцінки управлінської діяльності міністра і свідчить про те, що професор Іван Вакарчук належить до таких “великих голів”, як Абельяр, Лейбніц, Гегель, котрі, за влучним спостереженням Германа Гессе, “мріяли вкласти духовний універсум у концентричні системи й поєднати живу красу духовності й мистецтва з магичною силою формул точних дисциплін” і “мали твердий намір зберегти вірність духові і будь-що пронести кризь... лихоліття зерно доброї традиції, дисципліни, методу й інтелектуальної честі”.

Національна одержимість, державотворчий чин та інтелектуальна честь — ось та система координат, у якій варто розглядати й вимірювати запрограмовані генетичним кодом потужного українського роду результати міністерських нововведень та освітньо-наукових пошуків правдивого Героя України, талановитого фізика-теоретика, професора Івана Вакарчука, який належить до тих велетів високого аристократичного духу, без яких розбудова української національної ідеї у нашій державі приречена.

Створення Музею, формування фондової колекції, реставрація архітектурних експонатів, польові дослідження традиційної культури, публікації, екскурсійна робота, влаштування виставок — усе це донедавна проводилося на наукових засадах. Уся діяльність Музею обговорювалася на науково-методичних, реставраційних і художніх радах. В експозиції Музею продавали вироби народних майстрів, виготовлені за традиційними зразками. Кожний музейний захід відбувався за заздалегідь складеним планом, обговорювався на нарадах. Про музейні свята та обряди повідомляли у пресі, по радіо, рекламу подавали на різних каналах телебачення.

Із 1 січня 2012 р. Музей підпорядкований Міністерству культури України, яке, на жаль, не має фахівців із музейної роботи. Із приходом нового директора Д. В. Заруби взято курс на заробляння коштів самим Музеєм. Півтора року тут не проводять польових експедицій, припинився збір експонатів, розбудова, реставрація будівель, звільнено фахівців (етнографів, архітекторів, які створювали Музей і мають великий досвід). Замість звільнених у штат потрапили 5 юристів, 5 менеджерів і фахівці інших спеціальностей, далеких від музейної справи.

Перед Музеєм стоїть низка різних завдань: зберегти пам'ятки народної культури якомога довше, провести етнографічне обстеження всіх історико-етнографічних регіонів України, зокрема Півдня, науково опрацювати зібрані матеріали, за допомогою усіх інформаційних засобів пропагувати традиційну культуру, давати знання усім її шанувальникам. Щодо пропаганди народної культури, то її сьогодні занедбали.

Постає питання: яку користь має Музей від небувало великої кількості торгових шашлично-пивних точок в експозиції, орга-

Національний музей народної архітектури та побуту України для відвідувачів був відкритий у липні 1976 року.

Уже в перші роки колектив Музею помітив, що для повного сприйняття образу народної культури різних регіонів України не вистачає показу календарних, родинних обрядів, обрядів, пов'язаних із трудовою діяльністю: оранка та сівба, сінокіс, жнива, вигін худоби на полонину, закладання хати тощо.

Із 1978 р. в Музеї почали влаштовувати свята народно-го мистецтва по регіонах, із 1983-го проводять етнографічні ярмарки двічі на рік. Щороку в Музеї відбувалося понад 20 свят та обрядів: колядки, щедрівки, веснянки, Масляна, свято дитячої творчості, Івана Купала, дні ремесел, обряд жнив, весілля, Покрова, День пам'яті Тараса Шевченка, вшанування пам'яті жертв Чорнобиля, День Незалежності України, вшанування пам'яті жертв Голодомору 1933 року. Народних майстрів і фольклорні колективи етнографи знаходили під час польових експедицій.

нізованих його нинішнім керівництвом? Адже стаціонарних харчових точок завжди було достатньо: “Корчма”, “Шинок”, “Кулішна”, “Пролісок”. Нині центральна частина унікального природно-ландшафтного Музею української архітектури більше нагадує просякнуті шашликовим димом ряди східного базару. Як відомо, в інших скансенах України (Львів, Ужгород, Чернівці, Переяслав-Хмельницький), у Грузії, країнах Прибалтики чи Європи торгівля харчами організована в окремо виділеній зоні.

Вимога экс-міністра М. Куліняка, щоб Музей із багатющими фондами став головним чином розважальним закладом і заробляв гроші сам, хибна. Відтак із переходом у підпорядкування Міністерству культури біля входу в Музей та в експозиції “Середня Наддніпрянина” з'явилася низка сувенірних кіосків переважно з китайським непотребом. Хто ж куратор цього “Шанхаю”?

Раніше в Музеї ми презентували лише вироби кращих народних майстрів України, які пройшли суворий відбір художньої ради. При цьому тут завжди хотілося бачити й етнографічну літературу, збірники архівних матеріалів наших численних експедицій та іншу продукцію про Музей.

Хочеться знати, наскільки виправданим є тривале перебування, і в позаробочий час, великого колективу телепрограми “Пекельна кухня” (канал “1+1”) біля реліктових архітектурних експонатів XVI—XVIII ст., які ми виявили і перевезли до Музею. При цьому, увесь сезон поруч із ними зовсім протиприродними є величезні білі “циркові шатра”, котрі шкодять історичному краєвиду експозиції Полісся, який ми до деталей відтворили для відвідувачів. Збираючи, часто самотужки, унікальні експонати і створюючи цей неповторний Музей, ми вклали в нього все своє життя, знання та душу. Тож, на мою думку, тут повинні працювати досвідчені етнографи та спеціалісти, які знають і цінують українську культуру. На жаль, їх змінили юні й проворні “торговці-менеджери” пана Куліняка.

А ось ще один аспект “пропаганди” Музею. За планом 2013 року в експозиції повинно відбутися понад 30 заходів (так було заплановано і 2012 року). Половина з них не відбувається через їхню нерезальність. В оголошеннях читаємо: “Різдвяний вернісаж”, “Великодній вернісаж”, “Зустріч весни”, “Кримськотатарський фестиваль “Еґридал”, “Перший всеукраїнський фести-

валь здоров'я”, Фестиваль традиційних українських напоїв, День хліба, Свято квітів, Свято меду, День школяра, Фестиваль традиційної української кухні, Шоколадна країна. Ці заходи не відбуваються, відвідувачі шукають їх у Музеї, і ніхто за невиконання не відповідає. Прикро, що план таких заходів рекламують Міжнародні Авіалінії України. Сподівання на заробляння грошей не здійснюються.

У дні багатьох свят Музей нагадує парк із проведенням різних шоу. Не спрацьовує його просвітницька функція, бо відвідувачі не одержують знань про регіональні особливості народної культури. Не дивно, що й працівники ЗМІ, зокрема телебачення, втрачають інтерес до заходів-нововведень. Багаторічний досвід роботи Музею переконає, що більше 20 заходів на рік планувати не варто.

На наше повідомлення Міністерству культури про невтішні справи у Музеї ми отримали таку відповідь: “Міністерство отримує звіти про роботу від усіх підлеглих йому організацій згідно постанови Кабінету Міністрів України № 419 від 28.02.2000 “Про затвердження порядку подання фінансової звітності”. А в тих звітах, як відомо, подані великі досягнення, про які колектив Музею не інформують. Ось такий контроль і допомога Музею з боку керівної організації. Якщо у столиці Міністерство так “допомагає” музеям, то що чекати підлеглим йому організаціям на периферії?”

Від редакції. Лідія ОРЕЛ, етнограф, заслужений працівник культури, яка пропрацювала у Музеї 41 рік, відверто висловила свою точку зору і перейнятість справами в Національному музеї народної архітектури та побуту України. Ми готові опублікувати й статті діючих музейників із Липова, оприлюднити їхні погляди на діяльність цього унікального закладу.

Фото Олександра Литвиненка

Проект «Толока» триває

Ольга КРИЛОВА

У стінах столичного кіно-театру “Кінопалац” відбулася прем’єра першого офіційного тізеру національного художнього фільму “Толока”. У рамках заходу знімальна група та режисер картини Михайло Ілленко змогли підвести проміжні підсумки роботи над фільмом.

“Завершилася зимова та весняна знімальні сесії фільму “Толока”, відзнято 25 % готового робочого матеріалу картини, — ділиться результатами пан Ілленко. — Фільм було з успіхом презентовано в Українському національному павільйоні кіноринку Каннського кінофестивалю у квітні 2013 року. Уже можемо поділитися й успіхами і в промоушені “Толоки”. Нашу картину відібрано для участі в Презентації проектів WORK-IN-PROGRESS третього за світовими рейтингами міжнародного кінофестивалю у Карлових Варах і на Одеському міжнародному кінофестивалі у липні 2013 року. Що стає підґрунтям успіху прокатного життя фільму”.

Український динамічний сюжет демонструє трагічність долі українців за тривалий період нашої

історії. Загальна картина, спецефекти, масові сцени, подані в тізері, характеризують фільм як картину, що виробляється за найвищими світовими стандартами, але з українською душею. Емоційності до тізеру додало звучання української народної пісні “Чорні очка” у виконанні лідера гурту “Мандри” Сергія “Фомі” Фоменка.

Щодо музичного наповнення фільму, то режисер-постановник фільму Михайло Ілленко повідомив, що отримав згоду на створення музики для фільму всесвітньо відомим композитором. Влад Алессіо — італієць українського походження, визнаний одним із найкращих композиторів світу зі створення музики для кіно, володар “Золотого глобуса”, улюблений композитор режисерів Бернадто Бертолуччі та Франко Дзеффреллі, створюватиме музику для фільму “Толока”.

До висвітлення перших успіхів проекту окрім знімальної та продюсерської групи долучилися організації, які надають ідейну та матеріальну підтримку художньому фільму “Толока”: Державне агентство України з питань кіно та Благодійний фонд “Велика родина”.

“Вдячна творцям проекту за їхнє натхнення та насагу до створення фільму “Толока”. Я впевнена, що нашими спільними зусиллями ми робимо велику справу у розвитку українського кінематографа”, — виступила з привітальним словом голова Державного агентства України з питань кіно Катерина Копилова.

Чергові зйомки стартували 3 червня під містом Корсунь-Шевченківський та присвячені масштабним епізодам козацької доби історії України.

“Художній фільм “Толока” — це масштабний національний проект, який консолідує у собі зусилля багатьох людей. Я вірю в те, що картина — не тільки успішний національний проект, а й стане символом України в усьому світі. Сила українського народу в нашій єдності, тільки “толокою” ми зможемо відродити наші національні цінності, зберегти традиції та розвивати культурну спадщину нашого минулого, — зазначає голова Наглядової Ради благодійного фонду “Велика Родина” Віра Ульянченко.

Прем’єра картини запланована на березень 2014 року, до 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря.

Рано згасла зірка Оксани Гайвас

Георгій ЛУК’ЯНЧУК

У Будинку архітектора відкрилася виставка робіт Оксани Гайвас. Художниця народилася у день літнього сонцестояння на язичницьке свято Сонця й перемоги Добра над Злом. Народилася у Києві — містичному місті, овіяному легендами, оспіваному Гоголем і Булгаковим. Майбуть, дата й місце народження були не випадковими... Містичні символи супроводжували все її занадто коротке життя. Оксана захоплювалася різноманітними видами діяльності: спортом, балетом, театром, журналістикою, моделювала одяг і прикраси, писала вірші й сценарії, почала роботу над романом про відьом і чаклунів.

З’явилася потреба виразити себе в живопису. На картинах художниці виникають містичні образи як спогади про переживання і досвід із попередніх втілень, як символи різних культур і часів. У її роботах, опублікованих в Інтернеті, схожість зі своєю національною культурою впізнавали представники Індії й Мексики, Північної й Південної Америки, Африки і Сходу.

У кожній яскравій та життєрадісній картині Оксани Гайвас, що представлена на виставці, багато позитивної енергетики.

Оксані було лише 35, коли її життя трагічно обірвалося цієї весни. Вона багато встигла зробити, але хто знає, на скільки шедеврів став би багатшим наш світ, якби в неї було трохи більше часу...

Альбом «Земля» — подія № 1

Олександр ЄВТУШЕНКО

Нині Святослав Вакарчук нібито покинув свої сольні експерименти й повернувся до публіки на чолі “Океану Ельзи” і вже кілька тижнів перебуває у всеукраїнському турі, присвяченому виходу у світ нового студійного альбому “Земля”. Його вже оцінили у Львові, Запоріжжі, Дніпропетровську... “Земля” — восьмий студійний альбом гурту, надзвичайно цілісний і сповнений величезної кількості рефлексій із реального життя. З іншого боку тут відчувається вплив класичної рок-музики, зокрема такого гранда рок-сцени, як “Лед Зепелін”.

Отже, спробуємо розглянути альбом потреково. “З нею” — пісня-вступ, пісня-преамбула, покликана передати власну любов до землі як до першооснови, від якої все бере початок. Наступний трек “Стіна” дуже особистісний, ліричний, у ньому передано інтимно-втаємничені почуття. Пісня “Бодегіта” про життя як про свято, тому що “Бодегіта” — назва ресторану в Кубинській Гавані, де Ернест Гемінгвей полюбував смакувати “мохіто”. На дві пісні з альбому — “Стріляй” і “Обі-

йми” гурт зняв кліпи, для чого спеціально їздили в Лондон. Ці пісні для кліпів обрали не випадково, адже вони найемоційніші в альбомі. Наступна композиція “Караван” рясніє цитатами з геніальної “ледзепеліновської” пісні “Кашмір”. І це так само не випадково, оскільки Святослав Вакарчук демонструє власну систему етичних координат або, простіше, речі, на яких він формувався духовно і музично як особистість. Гарний контраст “Каравану” складає “Джульєта” — своєрідний переспів Шекспірівської трагедії про любов. Композиція “На небі” — індивідуальна рефлексія Вакарчука на навколишній світ. Два останні треки “Пори року” та “Коли навколо ні душі” — пронизливо ліричні, але дещо пафосні завдяки потуж-

ним клавішним. Загалом альбом “Земля” став ще одним великим кроком уперед для української поп-рок групи. Сьогодні “Океан Ельзи” — найальтернативніший гурт серед численних поп-рокових формацій.

Склад, у якому робили альбом “Земля”: Святослав Вакарчук — вокал; Денис Дудко — бас-гітара; Петро Чернавський — гітара, ситар; Микола Єліч — рояль, синтезатори; Деніс Глінін — барабани.

Наша книга — нашим морякам

Благодійну акцію організували книгарня-кав’ярня “Східна Брама” за підтримки БФ “Підтримка Українських ініціатив”.

Розуміючи, що українська книжка служитиме розвитку нашої культури й ідентичності, організатори заходу подарували українські книжки для поповнення фонду бібліотеки Чорноморського флоту України.

Голова благодійного фонду “Підтримка Українських ініціатив” Дмитро Снегирьов підкреслив: “Благодійна акція “Українська книга — українським морякам” безстрокова і має на меті реальними справами, а не гаслами та заявами, підтримати братів-українців, які виконують свій військовий обов’язок далеко від рід-

них домівок. Українська книжка як носій мовної ідентичності народу має стати об’єднавчим чинником, який створить єдиний мовний простір від Чорного до Балтійського морів. Україна закінчується там, де закінчується українська мова. Тому наше завдання підтримати не тільки морально, а насамперед матеріально українських військовослужбовців, які стоять на захисті кордонів Батьківщини.

Це не перша подібна акція, яку започаткувала та провела книгарня “Східна Брама” та БФ “Підтримка Українських ініціатив”. Протягом 2012—2013 рр. відбулася благодійна акція “Українська книга — українцям у Польщі”.

Прес-служба ГІ “Права Справа”

На домотканому полотні не в'яне цвіт калини

Євген ЦИМБАЛЮК
Фото Є. ЦИМБАЛЮКА,
Олени ВЛАСОВОЇ

Ремесло — не коромисло, плечей не відтягне. Якраз під це народне повір'я три роки тому Володимир Дзьобак у Радивиліві вирішив відродити давні ткацькі традиції: відкрив майстерню, придбав верстати, запозвався безкоштовно навчати земляків ткацтва. Нині це справжній ремісничий центр, де не тільки виготовляють ткані вироби вручну, а й пропагують і відроджують одне з найповажніших народних ремесел в Україні.

Особисто для мене ткацтво асоціюється з великим верстатом, який батькам дістався в спадок і який узимку встановлювали в хаті, аби мама та сусідки ткали рядна — прості, в два-три кольори.

А ось Володимир Дзьобак, уроженець села Срібного, що в Радивилівському районі, фінансист за професією, зізнається: в юні роки безпосереднього стосунку до ткацтва не мав, як і уявлення, яким чином виготовляють полотна.

Утім, якось вирішив написати книгу про рідне село, про його історію та нинішні часи, по-

Ткаля Мар'яна Олійник полюбляє виготовляти крайки

чав заглиблюватися в діяння предків і помисли сучасників. Відтак і виник у Володимира Васильовича намір відродити щось із цих ремесел у рідній стороні. Він обрав ткацтво. Так і зародилася ткацька майстерня в Радивиліві, для облаштування якої обрали одне з приміщень меблевої фабрики.

Почали шукати старі верстати, яких по селах лишилося чимало.

У Радивиліві, що на Рівненщині, аматори-умільці відроджують ткацтво як шановану віками українську рукодільну справу і створюють аналоги національного автентичного одягу та предметів домашнього вжитку, якими користувалися земляки в минулих століттях.

Щоправда, майже всі вони були в розібраному стані по горішах. На щастя, кілька з них вдалося повернути “до життя”.

Утім, для роботи в майстерні потрібні були нові верстати.

Їх відтворили за давніми кресленнями: із вітчизняної основи й іноземного комплекту. Зокрема берди та човники замовили в Новій Зеландії. Сировина для виробів теж закордонна, адже нині в Україні потрібних ниток із льону та конопель уже фактично немає. Та й зі спеціалістами проблема, бо зі старшого покоління на Радивилівщині є лише кілька жінок, які уміють ткати, а серед молоді — взагалі нікого. Тому відкрили курси для охочих спробувати свої сили в ткацтві.

Олена Жолоб приїхала з Києва, аби навчати ремесла майбутніх ткаць. Майстриня, що студіювала народні ремесла в Київському державному інституті декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука, має чималий досвід у цій справі.

— Я навчала і водночас навчалася сама, — каже пані Олена, — бо в ткацтві немає меж досконалості. Щоб відродити давні узори, інколи до ниточки розбирали старі зразки і на їхній основі ткали нові полотна. Загалом у цьому ремеслі найповажнішими є ті майстри, які у своїй ткацькій техніці використовують багато шотин, що визначають складність

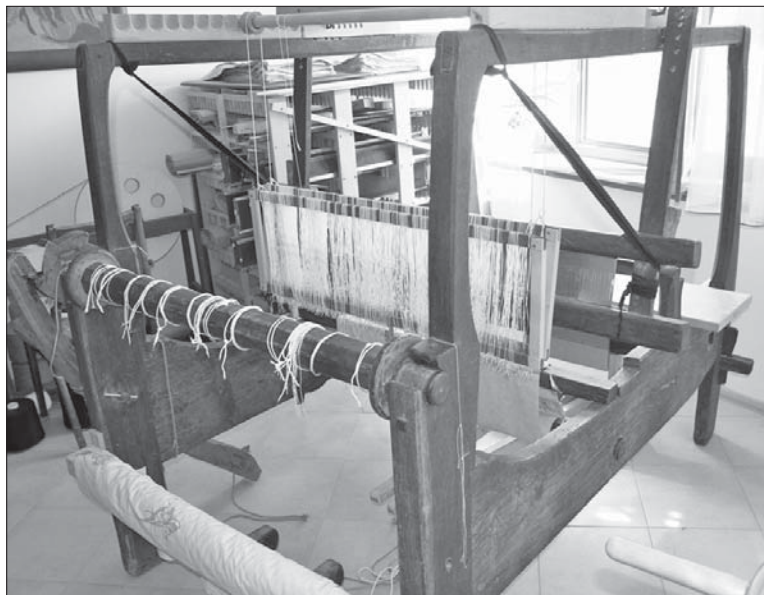
і красу тканини, її вигляд, орнамент... Колись були майстри, які могли ткати навіть на 24 шохтинах. Сьогодні більша половина з цих заправок і технік втрачена. Народні майстри переважно тчуть на 2—8 шохтинах. Ми вже довели цю кількість до десяти і надалі збільшуватимемо її, що, звичайно, має зробити вироби якіснішими та привабливішими.

— Наразі в доробку майстерні є виготовлений український одяг: крайки, андераки, запаски, намітки, — долучається до розмови майстриня Наталя Пуха, — усе це для наших попередників із минулих віків було не тільки ходовим, а й доволі престижним атрибутом. Нині зацікавленість до цих домотканих витворів повертається. Щоб виготовити погонний метр

полотна, треба до десяти тисяч разів прокинути човника з одного боку в інший. А ще більше часу йде на “заправку” верстата, тобто на його налаштування на загальний візерунок, де кожна ниточка має бути на своєму місці.

А ще своєрідною родзинкою у майстерні став Музей ткацтва, відкритий цього літа. Експонати до нього збирали протягом трьох років: тут і вертена, і прядки, і терлиця, і снувальниця, і різноманітні верстати. В експозиції також є предмети домашнього вжитку, старовинний одяг. Ходовий та рідкісний, як-от чоловіча чемерка, яку носили два століття тому. Або ж полотняний жіночий костюм сторічної давнини.

Зібрана колекція, за словами керівника громадської організації “Центр дослідження відродження Волині” Володимира Дзьобака, представляє переважно південну Волинь, тому що на цій території певні предмети побуту, ремесла зникли з ужитку раніше, ніж, скажімо, на Поліссі. Відповідно кожна збережена старожитність має особливу цінність.

Сторічний діючий верстат — головний експонат ткацького музею

Майстер-клас від радивилівських ткаць на святі “Музейні гостини” в Рівному

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2013

Вартість передплати

(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 71 в “Каталозі”

на 1 місяць 9 грн 37 коп. на півроку 53 грн 37 коп.
на 3 місяці 27 грн 51 коп. на рік 105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
278-63-69

Кореспондент
Уляна ВОЛКОВСЬКА

Інтернет-редактор
Олександр ЛИТВИНЕНКО
279-39-55

Черговий редактор
Уляна ВОЛКОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у липні — 19 000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

